

OPERA

Spotkanie I

Polecenie I

Uzupełnij brakujące słowa w poniższym tekście. Dla ułatwienia podaje je pod tekstem.

Opera powstała u zmięchu renesansu, ucieleśniając ideały, marzących zawsze o widowisku łączącym elementy wielu sztuk. Wielkie znaczenie opery polegało na promowaniu nie tylko odmiennego śpiewu, lecz i odmiennego postrzegania świata. Pęd ku radości życia doczesnego: podziw dla wzorów, nowe dzieł Platona, rajskie ogrody rozkoszy, pyszne kobierce i arras, misterne sztukaterie i stropy rzeźbione w najkosztowniejszych gatunkach indyjskiego drewna- wszystko to było odbiciem idei rozdartego pomiędzy religijną przeszłością i świecką współczesnością i zwiastowało nową epokę- barok

Publiczne ,ogólno dostępne za opłatą, sale rozpoczęły działalność dopiero z końcem XVII wieku.

Zyskawszy uznanie publiczności, opera zadomowiła się we wszystkich Europy. O jej potęgę może świadczyć fakt, że wszyscy pierwszej połowy XVIII stulecia (oprócz Jana Sebastiana Bacha) poświęcili się temu rodzajowi muzycznemu,.

Byli wśród nich :

Georg Philip Telemann(1681-17670) oraz **Georg Friedrich Handel** , zapewne kompozytor operowy tych czasów.

Oto pomocnicze słowa;

Humanistów, największy, krajach, antycznych, kompozytorzy, interpretacje.

Polecenie II

Przeczytaj poniższy tekst. Wypisz na wolnej stronie obok słowa charakterystyczne dla sztuki operowej.

Napisz swoimi słowami, co te słowa oznaczają.

Powstanie opery wiąże się z zainteresowaniem jakie twórcy renesansu wykazywali w stosunku do sztuki i kultury antyku. Pod koniec XVI wieku grupa intelektualistów (Galileo i inni) postanowiła zrekonstruować dramat i teatr grecki wykorzystując jednocześnie nowoczesne teksty literackie.

Nowością w muzyce tego okresu był gatunek muzyczny wyróżniający się jednolitą linią melodyczną i akompaniamentem (**monodia**). Była to próba przywrócenia starogreckiej idei polegającej na wykonywaniu przez pojedynczy głos partii melodycznych z towarzyszeniem instrumentu (**melodeklamacja**).

Z czasem ten gatunek muzyczny rozwija się w utwory na głos i orkiestrę (**arię**) oraz w formę pośrednią między deklamacją a pieśnią, opartą przeważnie na akompaniamencie akordowym (**recytatyw**).

W 1635 roku cała forma złączyła się z niesceniczną formą muzyczną przeznaczoną na głos z towarzyszeniem instrumentu (*kantata*) tworząc utwór trzy częściowy, skomponowany zwykle na głos solowy z towarzyszeniem instrumentu nisko brzmiącego (*kantata włoska*).

Fascynacja antykiem to zwrócenie uwagi na ogromną rolę *chóru* w sztuce antyku.

W wyniku eksperymentów łączących te elementy powstaje nowy gatunek *drama per musica*, który bardzo szybko staje się *operą*.

Podstawowym założeniem nowego kierunku jest nadrzędna rola słowa.

Muzyka staje się służebna w stosunku do słowa.

Z czasem zwiększa się znacznie zespół instrumentalny w operze, zostają wprowadzone samodzielne fragmenty instrumentalne, obok recytatywu pojawiają się różne formy arii oraz partie chóralne i taneczne.

Okolo połowy XVII wieku opera barokowa rozpowszechnia się w najważniejszych ośrodkach Europy.

Wspólne elementy opery tego okresu, to

- sztuka kastratów (dla zachowania wszystkich rejestrów głosów),
- przeważnie tematyka mitologiczna
- zwykle libretto tragiczne, ale już w baroku pojawiają się przedstawienia o charakterze bardziej rozrywkowym

Polecenie III

Wypełnij poniższą tabelę pomagając sobie informacjami zamieszczonymi w tekście.

Opera barokowa-POLSKA	Opera barokowa-dzisiejsze Włochy	Opera barokowa- Francja	Opera barokowa-Anglia

Około połowy XVII wieku szczególne znaczenie zyskała opera wenecka o bardzo wystawnym charakterze: wykształciło się tu w partiach solowych włoskie *belcanto* (*śpiew solowy bogato zdobiony koloraturą*) oraz trzyczęściowa wstępna symfonia (*utwór muzyczny na orkiestrę*), prototyp późniejszej *uwertury* (*uwertura-wstęp do opery, operetki lub innego dzieła muzyczno-scenicznego grany przez orkiestrę*).

Wychodząc poza terytorium dzisiejszych Włoch opera zaczyna przyswajać lokalne tradycje. Na terenach dzisiejszych Niemiec ludowe przedstawienia (Singspiele) charakteryzujące się śpiewnymi duetami miłosnymi wpływają w znaczący sposób na obraz opery tego regionu.

W Anglii taki wpływ odegrała tradycja przedstawień dworskich (masek) w których dużą rolę odgrywała pantomima (pantomima- rodzaj teatru w którym mim-aktor nie używa głosu, tylko odgrywa wszystko poprzez mowę swojego ciała).

We Francji dołączono do teatru operowego balet (balet-widowisko teatralne, w którym głównym środkiem scenicznego wyrazu jest taniec wykonywany przez tancerzy według choreografii z towarzyszeniem muzyki, na tle dekoracji).

Na dworze wazów w epoce baroku Władysław IV ma własny zespół operowy, złożony z Włochów, ale także ze świeżo wykształconych Polaków.

Wybitnych twórców gromadziła w tym czasie opera neapolitańska. Konwencja tej opery budziła jednak protesty w innych ośrodkach muzycznych. Forma opisu artysty doszła do maksymalnego przepychu, każdy akt rozgrywany był w innej scenografii, przedstawieniom towarzyszyły efekty pirotechniczne, występy dzikich zwierząt. W czasie przerw, które trwały nawet do 40 minut wystawiano krótkie opery komiczne. W konsekwencji zaproponowanych zmian wykształciła się samodzielna *opera buffa* (samodzielną formą stało się to co grywano w czasie przerw pomiędzy aktami) oraz *opera seria* w której muzyka dominuje nad słowem, zawiera liczne arie, często z akompaniamentem orkiestry.

Polecenie IV

Jednym z największych twórców barokowych był Georg Fryderyk Haendel.

Napisz obok na wolnej stronie jego życiorys pismem obrazkowym (minimum pięć zdań).

Do pomocy masz poniższy tekst.

Georg Fryderyk Händel (Haendel) (ur. [23 lutego 1685](#) w [Halle](#), zm. [14 kwietnia 1759](#) w [Londynie](#)) – [niemiecki kompozytor](#) i [organista](#). Pochodził dokładnie ze Śląska. Ze względu na to, że długie lata przebywał i pracował w Londynie, gdzie był znany pod nazwiskiem George Frideric Handel, uważany jest niekiedy za kompozytora angielskiego. W [1727](#) roku przyjął obywatelstwo brytyjskie

Haendel (taka jest trzecia, uniwersalna wersja pisowni jego nazwiska) urodził się w rodzinie bez tradycji muzycznych. Jego ojciec Georg Händel był felczerem i lekarzem na pobliskim dworze. Ożenił się późno z o wiele młodszą od niego dziewczyną. Talent muzyczny ich syna objawił się wcześnie.. Wiadomo , że Georg-senior lekceważył muzykę i sztukę kompozytorską jako sposób zarabiania pieniędzy, lecz dość przypadkowy muzyczny popis syna w grze na organach zrobił wrażenie na dworakach. Sam lokalny władca nalegał, by ojciec umożliwił synowi naukę gry na instrumentach muzycznych. Ojciec przystał na to pod warunkiem, że młodzieniec będzie również studiował prawo. Haendel rzeczywiście studiował ten przedmiot na uniwersytecie w Halle, jeszcze w jakiś czas po śmierci ojca. Dopiero w 1703 Haendel całkowicie zrezygnował z kariery prawniczej. Był już wówczas od roku organistą w [Halle](#). Gry na organach uczył Haendla [Friedrich Zachau](#), bez wątpienia artysta o dużym talencie, jednak młodzieniec szybko przerósł swego mistrza i postanowił spróbować szczęścia jako muzyk w [Hamburgu](#).

Hamburg był wówczas prawdziwym centrum sztuki operowej w Niemczech. Opera publiczna zwana [Theather am Gänsemarkt](#), pierwsza w tym kraju, powstała tam w latach osiemdziesiątych XVII wieku. Początkowo Haendel został tam skrzypkiem, lecz wkrótce zapragnął spróbować swych sił w komponowaniu oper

Po powrocie z Italii, w której pobyt owocuje wieloma utworami muzycznymi, Haendel został muzykiem na dworze Jerzego Ludwika elektora Hanoweru. Ponieważ znany był powszechnie [Act of Supremacy](#) z 1700 roku, który czynił elektora następcą na tronie Wielkiej Brytanii, Haendel wybrał się w 1711 roku do tego kraju, by przyjrzeć się jego życiu muzycznemu. Wystawił w tym roku w Londynie operę *Rinaldo*, która odniosła wielki sukces. Zachęcony powodzeniem Haendel przeprowadził się tam na stałe w 1712 roku

Haendel był największym, obok [Johanna Sebastiana Bacha](#), kompozytorem [późnego baroku](#). był także twórcą nowego gatunku muzycznego "angielskiego oratorium", różniącego się od włoskiego pierwowzoru radosną barwą melodii i monumentalną aranżacją. Haendel był, jak przyznawał Mozart, największym mistrzem w operowaniu zespołem chóralnym. Również Haendlowi, należy przypisać stworzenie muzyki popularnej, poprzez wyprowadzenie orkiestry w plener, gdzie słuchać jej mógł każdy. Przykładem tego są do dziś żywe i chętnie słuchane niezrównane: *Water Music* (1717) i późniejsza *Muzyka ogni sztucznych* (*Royal Fireworks*) (1749), z którymi żadne podobne dzieła nie mogą się równać. Muzyka Haendla jest delikatna i potężna zarazem, kipiąca życiem i energią. Pod koniec życia Haendel miał okazję obserwować nadchodzące przemiany w muzyce. Sam jednak nie zaczął komponować w nowym stylu [gallant](#), na który przestawili się Georg Philip Telemann i synowie Bacha (sam Bach również pozostał "czysto barokowy"). Starego Haendla odwiedził [Christoph Willibald Gluck](#), zbrojny w swe plany reformy proto-klasycystycznej muzycznej, które później urzeczywistnił. Haendel był dla niego uprzejmy i udzielił mu rad o jakie ten prosił, ale prywatnie w rozmowie ze swym współpracownikiem śpiewakiem [Gustavusem Waltzem](#) stwierdził, że Gluck "tyle wie o sztuce kontrapunktycznej co jego (Haendla) kucharz".

Haendel był sławny za życia i sława ta nie zgasła nigdy, był również sławny w całej Europie.. Jako człowiek Haendel odznaczał się wielkim poczuciem humoru i dystansem wobec otaczającego go świata. Nigdy się nie ożenił choć interesował się płcią piękną. Był wielkim smakoszem życia, wina i jedzenia.

Polecenie IV

Zanim zaczniemy projekcje opery Haendla „Agripina” zapoznaj się z jej librettem

„Agripina” Haendla Streszczenie libretta

Akt pierwszy

Agrippina opowiada Pallante, że jej mąż - Claudio - Cesarz Rzymu - zginął. Nie wiedzą oni jeszcze o tym, że nie jest to prawdą. Pallante ma nadzieję, że będzie to dla niego okazja do zdobycia serca Agrippiny. (*"L'alma mia fra la tempeste"*). Jak się okazuje Claudio zostaje wyratowany z topieli przez swojego porucznika - Ottona, któremu w nagrodę Cesarz obiecuje ogłosić go swoim następcą. Krzyżuje to plany Agryppiny, która marzy o tym, aby na tronie zasiadł jej syn Neron. Agryppina dowiaduje się od Poppei, że zarówno Cesarz, jak i Neron pożądamy jej, lecz jedynym mężczyzną, którego ona pragnie jest Otton. (*"Vaghe perle"*). Agryppina postanawia wykorzystać tę wiedzę do swoich intryg. Claudio zakochany w Poppei myśli jak rozdzielić ją z jego rywalami Ottonem i Neronem. (*"Vieni, o cara"*). Agryppina próbuje przekonać Poppeę aby jej pomogła w staraniach osadzenia Nerona na tronie, mówiąc jej, że jej ukochany Otton chce ją oddać Claudiowi w zamian za sukcesję. (*"Non ha cor per armarti"*). Poppea zła na Ottona, że stawia władzę nad miłością do niej ogłasza, że jest on zdrajcą. (*"Se giunge un dispetto"*).

Akt drugi

Otton zwierza się Pallante i Narciso, że nie jest winny zdrady, o jaką oskarża go Poppea, a także podburzony przez nią Cesarz Claudio. Opowiada im o swoim wielkim smutku. (*"Voi che udite"*). Neron tymczasem jest w doskonałym nastroju, gdyż jego ukochana Poppea zdaje się faworyzować go przed Ottonem i Cesarzem. Poza tym jego główny rywal do tronu został oskarżony o zdradę. (*"Quando invita la donna l'amante"*). Chociaż plany Agryppiny zdają się przebiegać pomyślnie, to nie może ona pozbyć się złych przeczuc. (*"Pensieri, voi mi tormentate"*). W końcu udaje jej się przekonać Claudia, aby ogłosił Nerona swoim następcą. Agryppina triumfuje. (*"Ogni vento ch'al porto lo spinga"*).

Akt trzeci

Scena pierwsza

W sypialni Poppea gra na uczuciach całej trójki swoich adoratorów ukrytych w różnych zakątkach pokoju. Najpierw zwierza się Ottonowi, że kocha tylko jego. Otton uradowany raz jeszcze wyznaje jej swoje uczucia. (*"Tacere, purchè fedele"*). Gdy nadchodzi Neron, Otton chowa się w pokoju, zaś Poppea mając ciągle za złe Ottonowi jego zdradę wyznaje miłość Neronowi. Neron odwajemnia jej uczucia. (*"Coll'ardor del tuo bel cor"*). Gdy jednak pojawia się Claudio Poppea ponownie zwraca się do Ottona, gdyż zdaje sobie sprawę z tego, że tak na prawdę kocha tylko jego. (*"Bel piacere e godere"*). Neron i Claudio odchodzą uznając, Poppea nie jest godną ich miłości.

Scena druga

Neron zwierza się matce ze swej nieszczęśliwej miłości do Poppei, lecz Agryppina przekonuje go, że najważniejszą sprawą dla niego powinny być starania o przejęcie władzy. Po chwili Neron przyznaje matce rację. ("*Come nube che fugge*"). Wkrótce Poppea i Otton łączą się, wyjawiając też Claudiowi manipulacje, jakich dopuszczała się Agryppina. Ta jednak tłumaczy Claudiowi, że wszystko co robiła robiła z myślą o nim, gdyż cały czas kocha nieprzerwanie swojego męża. ("*Se vuoi pace*"). Claudio widząc jej skruchę honoruje ją ustanawiając nowe miasto - Colonia Agrippinensis.